

27.02.2021r., kl. II az

Temat 1: Zróżnicowanie sieci rzecznej.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_1/301_4_hydrosfera/r1_4_03a.pdf
<https://epodreczniki.pl/a/wody-powierzchniowe-i-podziemne-w-polsce/DpQnRQM5O>

W zeszytach:

1. Pojęcia: rzeka główna, dopływ, dorzecze, zlewisko, dział wodny, system rzeczny
2. Typy rzek ze względu na ciągłość zasilania

Temat 2: Typy ustrojów rzecznych

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_1/301_4_hydrosfera/r1_4_03a.pdf

W zeszytach:

1. Wyjaśnienie pojęcia- ustrój rzeczny.
2. Charakterystyka ustrojów rzecznych występujących na Ziemi

Temat 3: Typy i znaczenie jezior

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_1/301_4_hydrosfera/r1_4_04a.pdf
<https://epodreczniki.pl/b/klasyfikacja-jezior-ze-wzgledu-na-zyznosc/P6Ysn4UEp>
<https://epodreczniki.pl/b/podzial-jezior-ze-wzgledu-na-geneze/PyL23k8f2>

W zeszytach:

1. Wyjaśnienie pojęcia- jezioro
2. Podział jezior ze względu na ciągłość zasilania, charakter wymiany wód, zasolenie.
3. Typy genetyczne jezior
4. Znaczenie jezior.

Rzeki świata, pojęcia hydrograficzne.

W hydrografii wyróżnia się następujące pojęcia:

- rzeka główna**-to rzeka uchodząca bezpośrednio do zbiornika wodnego (morza, oceanu lub jeziora);
- dopływ**-rzeka kończąca swój bieg w innej rzece, niekoniecznie rzece głównej;
- dorzecze**-to obszar z którego wszystkie wody wpadają do danej rzeki;
- zlewisko**-to obszar z którego wszystkie wody wpadają do danego morza lub oceanu;
- dział wodny**-to wyobrażona granica oddzielająca dwa sąsiednie zlewiska lub dorzecza.

Rzeki świata- przegląd przez kontynenty:

Ameryka Pd.-płynie tu najdłuższa i najpotężniejsza rzeka świata-**Amazonka**, długość około 7100 km, przy ujściu szeroka na sto kilkadziesiąt kilometrów, inne duże rzeki główne to **Parana, Orinoko**.

Afryka-najdłuższą rzeką jest **Nil**, który niedawno uznawany był za najdłuższą rzekę na świecie, wypływa z Jez. Wiktorii i jako jedyna rzeka przepływa przez Saharę, inne duże rzeki główne to: **Kongo, Niger, Zambezi**.

Azja-najdłuższe rzeki to: **Jangcy i Huang-ho (Rzeka Żółta)** w Chinach, **Jenisej, Lena, Ob i Amur** w Rosji, **Ganges, Indus, Mekong** płynące na południe do O. Indyjskiego.

Ameryka Pn.-**Mississipi z Missouri** w USA, **Jukon, McKenzie** w Kanadzie i wiele innych.

Europa-**Wolga** najdłuższa rzeka w Europie, **Dunaj** rzeka przepływająca przez 9 państw (najwięcej na świecie), **Loara, Ren, Łaba, Wisła, Tag** i wiele innych.

Rodzaje ustrojów (reżimów) rzecznych

Zasilanie rzek w wodę uzależnione jest głównie od klimatu. Ma na nie wpływ również budowa geologiczna, rzeźba terenu i rodzaj roślinności. Rzeki zasilane są przez wodę opadową, podziemną i roztopową (z topnienia śniegu i lodowców). Wielkość przepływu rzeki określana jest w m³/s lub km³/rok. Okresowe zmiany wielkości zasilania są przyczyną wahaní stanów wody w rzece. W klimacie suchym lub okresowo suchym niektóre rzeki wysychają. Z tego powodu można rzeki podzielić na:

- **stale** - rzeki płynące przez cały rok,
- **okresowe** - rzeki wysychające podczas pory suchej,
- **epizodyczne** (sporadyczne) - rzeki płynące przeważnie na obszarach pustynnych po gwałtownych, obfitych opadach deszczu.

Analizując zmiany stanów wody, okresy zlodzenia i rodzaj zasilania rzeki na podstawie wieloletnich obserwacji określono tzw. **ustroje** (reżimy) **rzeczne**:

- **deszczowy równikowy** - bardzo duże przepływy przez cały rok (Amazonka, Kongo, Orinoko);
- **deszczowy podrównikowy** - wysoki poziom wody podczas pory deszczowej, niski w czasie pory suchej (Niger);
- deszczowy monsunowy - maksymalne przepływy w czasie monsunu letniego (Jangcy, Brahmaputra);
- **deszczowy podzwrotnikowy** (śródlądowy) - największe przepływy w zimie (Tyber);
- **deszczowy oceaniczny** - występuje w umiarkowanych szerokościach geograficznych. Charakteryzuje się dużymi, wyrównanymi przepływami. Ze względu na większe parowanie, nieco niższe stany wody występują w lecie (Tamiza, Loara);
- **deszczowo-śnieżny** - dwa razy w ciągu roku występują wezbrania. Na wiosnę jest to maksimum roztopowe, a w lecie maksimum opadowe (Wisła, Odra);
- **śnieżno-deszczowy** - maksymalny przepływ notowany jest w lecie. Większość wody pochodzi z roztopów, a część z letnich opadów deszczu (Jenisej, Jukon);
- **lodowcowy** - największy przepływ występuje w lecie, podczas intensywnego topnienia lodowca (rzeki alpejskie - Inn, Lech).

Typy genetyczne jezior.

Jezioro to naturalny zbiornik wody, zajmujący zagłębienie terenu i nie mający bezpośredniego połączenia z morzem za pomocą cieśniny bądź przesmyku (może mieć połączenie poprzez rzeki). Ustalając genezę jeziora należy brać pod uwagę zarówno pochodzenie misy jeziornej, jak i pochodzenie wody.

Biorąc te czynniki pod uwagę wyróżnia się najważniejsze typy jezior:

-**tektoniczne**-tworzą się w szczelinach i zapadliskach tektonicznych, są to najgłębsze jeziora świata, przeważnie duże i wąskie, np.**Bajkał (1620 m)**-najgłębsze jezioro świata, **Tanganika, Niasa, Wiktorii**-jeziora w Rowie Afrykańskim, czy jezioro **Bałchasz** w Azji

-**reliktowe**-powstałe poprzez odcięcie fragmentów dawnych mórz wskutek ruchów skorupy ziemskiej, np. **Morze Kaspiskie**-największe jezioro świata czy **J. Aralskie**

-**polodowcowe**-najliczniejsze jeziora świata, pochodzące pierwotnie z topniejącego lodowca, występują najliczniej w Kanadzie oraz Europie Pn i Środkowej- Pojezierze Fińskie, Szwedzkie, polskie pojezierza

-**wulkaniczne**-powstałe w kraterach wulkanicznych wygasłych wulkanów, wypełnione wodą opadową, np. **Albano i Bolsena** we Włoszech

-**przybrzeżne**-powstałe w wyniku całkowitego odcięcia dawnych zatok morskich i lagun, np. jeziora nad Bałtykiem-**Łebsko,**

Jamno, Gardno

-**tektoniczno-lodowcowe**-powstałe na styku tarcz krystalicznych, w zagłębieniach które zostały ograniczone pagórkami morenowymi, np. wielkie jeziora na granicy USA i Kanady-**Górne, Michigan, Huron** czy jeziora europejskie **Ładoga, Onega, Wener, Wetter**